

KOMISE PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ
AKADEMIE VĚD
Kancelář Akademie věd ČR, Národní 3, 110 00 Praha 1

Tisková zpráva

**Jak bojovat proti povodním a suchu? Rozumným zacházením
se zemědělskou půdou a nakládáním s krajinou jako
s veřejným prostorem**

Průhonice 5. června 2014

Účinná prevence proti opakovaným povodním a suchu, které se stále častěji dostávají do středu pozornosti široké veřejnosti, byla hlavním tématem semináře pořádaného Komisi pro životní prostředí Akademie věd ČR, který se konal dnes v Průhonicích u Prahy. Semináře se zúčastnili pracovníci výzkumných ústavů, náměstci ministerstva životního prostředí a zástupci ministerstva zemědělství, zástupci sdružení uživatelů krajiny a neziskových organizací. Jednání semináře byli přítomni i bývalí ministři životního prostředí Bedřich Moldan a Martin Bursík.

„S krajinou ČR se již více než 60 let zachází nevhodným způsobem. Vyvlastnění zemědělských půd v 50. letech minulého století odstartovalo sérii degradačních procesů, mezi něž patří zvětšení měřítka využívání zemědělských ploch a uniformita krajiny, chemizace půd a půdních vod, nadměrná eroze, likvidace strukturní a biologické diverzity krajiny. Změnu v této oblasti nepřinesla ani likvidace totalitního systému v listopadu 1989. Spíše naopak – uplatnění krátkodobých ekonomických hledisek bez ohledu na přírodní podmínky situaci ještě zhoršilo. Pro nakládání s půdou a krajinou neexistují dnes v ČR prakticky žádná závazná pravidla. V důsledku toho jejich kvalita neustále klesá. Nepříznivou situaci dále zhoršuje bezplánovitý výprodej zemědělských půd pro výstavbu solárních elektráren, překladových hal, příměstských sídlišť apod. A jako poslední činitel se dnes připojuje klimatická změna,“ uvedl k ústřednímu tématu setkání iniciátor jednání Josef Fanta, emeritní profesor ekologie krajiny Univerzity v Amsterdamu.

Dr. Jiří Hladík, ředitel Výzkumného ústavu meliorací a ochrany půdy, v. v. i. dodává: *„Půda je základní přírodní zdroj, ke kterému je nutno přistupovat tak, aby zůstal zachován i pro další generace.“*

Účastníci semináře konstatovali, že kvůli neustále klesající kvalitě půdy není uniformovaná česká krajina schopna absorbovat nadměrné dešťové srážky. Půda zbavená organické hmoty není schopna vázat vodu, která by mohla být k dispozici pro plodiny v suchých obdobích. Opakované ztráty na majetku a zemědělské produkci dosahují desítek miliard korun.

Navíc v důsledku politické nestability v uplynulých desetiletích nemá ČR v současné době k dispozici efektivní politické a odborné nástroje, jak tuto bezvýchodnou situaci řešit. Společným jmenovatelem této neutěšené situace je také – ve srovnání s okolními zeměmi – velmi nízké povědomí krajiny jako významné složky životního prostředí jak v politických kruzích, tak i v celé české společnosti.

Komise pro životní prostředí Akademie věd ČR tuto situaci projednávala již na podzim minulého roku a opakovaně dnes na svém semináři v Průhonicích. Doporučuje parlamentu a vládě ČR zabývat se vzniklou situací a přijmout účinná opatření, která výše uvedený negativní trend zastaví a vývoj krajiny obrátí pozitivním směrem. **Komisi doporučovaná opatření jsou dvojího druhu: krátkodobá a dlouhodobá.**

Hlavním **krátkodobým opatřením** s účinným dopadem by mělo být provedení inventarizace částí krajín potenciálně ohrožených povodněmi a suchem na území ČR. S ohledem na současný stav zemědělských půd a celkový stav krajiny je třeba provést kategorizaci území a navrhnout pro ně účinná preventivní ekologická a technická opatření. Cílem je omezení případných škod na majetku, infrastrukturu a zemědělských půdách při výskytu extrémních situací.

Program doporučených **opatření s dlouhodobým dopadem** by měl vyjít ze zpracování dlouhodobé vize pro nakládání s krajinou jako veřejným prostorem. Na jejím základě je třeba zpracovat národní politiku krajiny jako politický dokument pro řízení vývoje a využívání krajiny. Při formulaci politiky krajiny je třeba vycházet z mezinárodních dohod a závazků ČR a z doporučení EU a Rady Evropy (Evropská úmluva o krajině). Účinným pomocníkem vlády a parlamentu při realizaci národní politiky krajiny by měla být Rada pro venkovskou krajinu.

Komise pro životní prostředí ve svém doporučení zdůrazňuje, že česká krajina nemůže být předmětem politických manipulací a zneužívání ve jménu ekonomického zisku. Krajina je věcí veřejného zájmu. A jako s takovou je třeba s ní nakládat v zájmu udržení její kvality ve prospěch této i budoucích generací.

Kontakty:

MUDr. Radim Šrám, DrSc., předseda Komise pro životní prostředí Akademie věd ČR
(sram@biomed.cas.cz)

Prof. em. Josef Fanta, Katedra ekologie, Přírodovědecká fakulta Jihočeské univerzity
České Budějovice (jfanta.cz@gmail.com)

RNDr. Petr Petřík, Ph.D., Botanický ústav AV ČR, Průhonice (petrik@ibot.cas.cz)

Ing. Jiří Hladík, Ph.D., Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v. v. i., Zbraslav
(hladik.jiri@vumop.cz)

Ing. Jan Vopravil, PhD., VÚMOP (vopravil.jan@vumop.cz)

Komise pro životní prostředí AV ČR je poradním orgánem Akademické rady AV ČR, jejímž účelem je zpracovávat profesionální stanoviska k problematice životního prostředí v ČR, podporovat výzkum a organizovat semináře v této oblasti. V současné době má 22 členů, kteří jsou respektovanými odborníky nejen z ústavů AV ČR, ale i vysokých škol a dalších výzkumných institucí.